

**DEBRECENI
EGYETEM**

Absztraktfüzet

**Nyíregyházi Gerontológiai Napok XII.
Nemzetközi Tudományos Konferencia**

**Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar
Nyíregyháza
2019. november 21.**

Az EFOP – 3.6.1. – 16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program”
támogatásával készült.

ISBN 978-963-490-153-2

A Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara Nemzetközi Tudományos Konferenciája

2019. november 21-én

Nyíregyházi Gerontológiai Napok XII.

címmel.

A konferencia helyszíne: Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Nyíregyháza, (4400 Nyíregyháza, Sóstói út 2-4.)

Szerkesztette:

dr. Patyán László főiskolai docens

Bene Ágnes PhD hallgató

A Konferencia Tudományos Bizottsága:

elnök:

Dr. habil Móré Marianna a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának mb. dékánja;
Gerontológia nem önálló Tanszék, tanszékvezetője

tagok:

Dr. Boga Bálint

Dr. Huszti Éva

Dr. Patyán László

Dr. habil Pék Győző

Prof. Dr. Semsei Imre

titkár:

Bene Ágnes PhD hallgató

Nyíregyháza, 2019.

A Kiadvány az EFOP – 3.6.1. – 16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program”
támogatásával készült.

A Konferencia programja

9:00 Regisztráció

10:00 A Rendezvény hivatalos megnyitója (Zilahi terem)

Dr. habil Móré Marianna a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának mb. dékánja,
Gerontológia nem önálló Tanszék, tanszékvezetője

Dr. Kovács Ferenc Nyíregyháza Megyei Jogú Város polgármestere

Plenáris előadások

A rendszeres testmozgás jótékony hatásai az időskorúak immunrendszerére

Előadó: **Dr. Papp Gábor**, egyetemi adjunktus,
Debreceni Egyetem, Sporttudományi Intézet; Belgyógyászati Intézet, Klinikai Immunológiai
Tanszék

Helyzetkép a demenciával élők gondozásának hazai és nemzetközi kihívásairól

Előadó: **dr. Egervári Ágnes** igazgató,
Római Katolikus Szeretetszolgálat

Szenior örömtánc bemutató

A Nyíregyházi Szenior Örömtáncsoport
oktató: Stéhné Ormai Magdolna

12:00 Állófogadás

13:00 *Szekcióülések*

- 1. Szekció: Idősödő társadalom kihívásai: aktivitás és részvétel**
- 2. Idősödő társadalom kihívásai: demencia, gondozás, segítő munka**
- 3. Virtuális poszter szekció**

17:00 A Konferencia zárása

Előszó

A Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának sajátos jellemzője a gerontológia területének fókuszba helyezése. Oktatóink egy része kutatási területként az idősekkel kapcsolatos problémák feltárását jelölte meg, a Gerontológiai Tudományos Koordinációs Központ pedig megteremti ennek szervezeti keretét. A Kar képzési struktúrájában olyan szakokat találunk, amelynek végzett hallgatói szakmai munkájuk során folyamatosan szembesülhetnek az idősgondozás, az idősellátás feladataival, ezért arra törekszünk, hogy a képzés éve alatt korszerű ismereteket adjunk át. Ennek a folyamatnak fontos állomása az évenként megrendezésre kerülő Nyíregyházi Gerontológiai Napok eseménysorozat, amely az oktatási célokon túl lehetőséget ad arra is, hogy a szakma jeles képviselőit előadóként vagy résztvevőként köszönthessük. Fontos célkitűzésnek tartjuk, hogy az öregedéstudomány legújabb elméleti kutatási eredményei mellett a gyakorlati módszerek megismertetésére is lehetőséget teremtsünk, amelyet a plenáris előadások és a szekcióülések tematikája ebben az évben is tükröz. Az idősödő társadalom kihívásai állnak az idejű szekció előadások középpontjában: aktivitás és részvétel; demencia, gondozás, segítő munka szekció elnevezések jól mutatják, milyen megközelítésben látjuk ma leginkább fontosnak az idősekkel kapcsolatos kérdések megközelítését. Az idős generáció tagjai rendkívül fontos szerepet töltenek be a XXI. század társadalmában, felhalmozott tudásuk értéke és annak átadása elengedhetetlen ebben a változó világban, ezért az egészségi állapot ma már túlmutat az egyéni jellemzőkön. A betegségek megelőzése az egész társadalom számára kulcskérdéssé vált, ezért ma már olyan szemléletmóddal is találkozhatunk, amely néhány évtizede még elképzelhetetlen volt. Az európai és hazai időspolitikai stratégia prioritásai között olyan elemek jelennek meg, amelyek hatással bírnak az ellátórendszerre és egyúttal az időskorú népességre. Remélem, hogy a konferencián elhangzott előadások összefoglalói a vázolt témakörökben új ismeretek megszerzésére adnak lehetőséget mindazok számára, akik érdeklődtek rendezvényünk iránt.

Dr. habil Móré Marianna

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar mb. dékán,
Gerontológia nem önálló Tanszék, tanszékvezető

Idősödő társadalom kihívásai: aktivitás és részvétel Szekció

A Szekció levezető elnöke: *Dr. Huszti Éva, főiskolai docens
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar*

Az idősök helyzete a fogyasztói társadalomban

dr. Kiss-Benedek Damarisz, jogász, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete;
koordinátor, Gazdasági Versenyügyi Tanácsadó Irodahálózat

Idősök a reklámokban – Hagyomány és kreativitás

Nagy Luca, tanársegéd, Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet;
PhD hallgató, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

Generációk közötti tudásátadás

Modláné Görgényi Ildikó, szakképzési és felnőttképzési szakértő

A Család – mint védő és tanító fészek

Galánfi Csaba, elnökségi tag, Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség

Generációk összefogása egy országos / világ szervezetben

Dr. Fodor Antalné, alelnök, Magyar Vöröskereszt

Generációváltás egy családi cégben - Kihívások és megoldások

Ferenczi Katalin Mónika tulajdonos-ügyvezető, Ferenczi Fémipari Kft.;
alelnök, Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Női Vállalkozói Klub

A Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség 10 éves részvétele az ENSZ munkájában a „Női Karrier Korlát nélkül” téma képviseletében

Ferenczi Andrea¹, Hajós Katalin²

¹elnök, Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség

²elnökségi tag, Magyar Női Karrierfejlesztési Szövetség

Időskorúak életminősége 2008 – 2018

dr. Huszti Éva¹, dr. Patyán László¹

¹főiskolai docens, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Design és funkció az idősöknek szánt okos eszközökben

Zombory Júlia¹, Bene Ágnes²

¹projektmenedzser, Moholy Nagy Művészeti Egyetem

² PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok
Doktori Iskola

Idősök új szerepekben a reklámparban

Bene Ágnes¹, Móré Marianna²

¹PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok
Doktori Iskola

²egyetemi docens, mb. dékán, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Életminőség javító mozgásgyakorlatok

Kiss Erzsébet, testnevelő

A Szekció tudományos előadásainak absztraktjai

Az idősek helyzete a fogyasztói társadalomban

dr. Kiss-Benedek Damarisz

jogász, Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete

koordinátor, Gazdasági Versenyügyi Tanácsadó Irodahálózat

Az idősek koruknál fogva, esetleges betegségeik miatt is a sérülékeny fogyasztók csoportjába tartoznak, könnyebben és gyakrabban válhatnak megtévesztés áldozataivá is. Rendkívüli fontosságú a idős fogyasztók segítése abban, hogy tudatos fogyasztóvá váljanak, ismerjék a jogainkat, és elkerüljék a buktatókat. Az idősek fogyasztóvédelmi helyzetében fontos szerepet játszanak a hatóságok, civil szervezetek edukáló lépései, és az őket körülvevő környezet, család, szomszédok elérhetősége, odafigyelése is.

Idősek a reklámokban – Hagyomány és kreativitás

Nagy Luca

tanársegéd, Debreceni Egyetem Pszichológia Intézet

PhD hallgató, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

A 65 év feletti idős korosztálynak mint fogyasztói szegmensnek a gazdaság szempontjából meghatározható jelentőségét egyre több kutató felismeri (pl. Yoon, 1997, p. 343, idézi Williams és Drolet, 2005). Ebből fakadóan a marketingfolyamatokon keresztül történő meggyőzésük joggal vív ki érdeklődést, a kommunikációs folyamat többek között a reklámokon keresztül könnyen megragadható. Az előadás célja, hogy bemutassa a meggyőzés pszichológiájának az idős korosztályra vonatkozatható fő elméleti megállapításait; és ismertesse e szempontok beépítésén alapuló reklámcsoportok jellegzetességeit.

Az eredményeiket tekintve változatos módszertanú kutatásokat követően Visser és Krosnick (1998) arra a következtetésre jutottak, hogy a fiatal felnőttek korosztálya mellett késői felnőttkorban újra jellemzővé válik az attitűd megváltozására való fokozott hajlam, azaz a meggyőzhetőség. Az eredményeket részben a már nem aktív felnőttkori társas kapcsolatok átalakulásával, ennek megfelelően az önészlelés változásával, egyúttal a szociális kapcsolatok beszűkülésével indokolták (pl. Lang és Carstsen, 1994, idézi Visser és Krosnick, 1998). Ekkor, a kognitív képességek, a meggyőzést akadályozó ellenérvek felsorakoztatásának képessége, rutinja csökken (Visser és Krosnick, 1998).

Williams és Drolet (2005) később az érzelmek keltésével dolgozó reklámok megítélését vizsgálták többek között idős vizsgálati személyek esetében. Következtetésük szerint az érzelmek mentén hatást kiváltó üzenetek nem csupán kedveltebbek, de könnyebben felidézik őket az idős személyek. Különösen kedvelik, és jobban emlékeznek azokra a reklámüzenetekre, amelyek a negatív érzelmi következmények elkerülésére fókuszálnak, szemben a pozitív érzelmek elérésére összpontosító üzenetekkel.

Ezekkel a kutatási eredményekkel összhangban tevékenykednek a reklámok készítői. Alapvetően három reklámcsoportot különíthetünk el. A reklámok egyik nagy csoportja a társas kapcsolatokra apellálva *hagyományos* módon ismerősök, közeli barátok, családtagok ajánlásán keresztül reklámoz többségében egészségügyi termékeket, szolgáltatásokat. A reklámok egy másik kategóriája a *kreatív* módon megformált üzenetek, amelyek az élet végességére utalnak, és az „élj a mának és ne halogass” életérzést jelenítik meg. Az ilyen jellegű reklámok a fiatalabb korosztályok számára is figyelemfelkeltőek, a lehetőségek kihasználására ösztönöznek. A

reklámok harmadik csoportja az időskori integritás elérésére, a megteremtett értékek átadására, *generációról-generációra való átörökítésére* koncentrál, mely célok az érett és a már nem aktív felnőttkor fontos feladatai. Az így megformált reklámok azt a benyomást keltik a korosztályban, hogy megvásárolva a termékeket, szolgáltatásokat, valamilyen értéket teremthetnek, hagyhatnak hátra. A frusztráció, melynek lényege, hogy nyomot hagyunk-e a világban, a vásárlás révén csökkenthető az üzenet szerint.

Összességében, az előadás célja tehát, hogy a gyakorlatban megjelenő reklámozói technikákat az idős korosztály meggyőzésére vonatkozó szakirodalom elméleti keretébe ágyazza. Ez a kutatási terület fontos és aktuális mind a meggyőzés pszichológiája, mind a marketing tudománya szempontjából.

Az előadás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával valósul meg.

Időskorúak életminősége 2008-2018

dr. Huszti Éva¹, dr. Patyán László¹

¹főiskolai docens, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Az előadásban a Bourdieu-féle tőkeelméletre, továbbá az aktív idősödéssel foglalkozó nemzetközi index (Active Ageing Index, AAI) dimenzióira alapozva esik szó a Nyíregyházán élő 65 év feletti népesség gazdasági, kulturális és kapcsolatai tőkéről. A vizsgált populáció a 2008-ban kezdődő kutatássorozat, a Nyíregyháza Életminősége háztartáspanel kutatás egyik almintája, melynek részletes megismerésével, leírásával kezdetek óta foglalkozunk. A kutatássorozat fontos vizsgálati dimenziója a társas kapcsolatok részletes feltárása, melynek során a társas támogatórendszer, a baráti kapcsolatok, és a társas aktivitás többszempontú mérése történik mérésről mérésre. Jelen előadás a 2008-ban és 2018-ban felvett adatok 65 éves és idősebb népességére vonatkozóan vizsgálja meg a fent említett dimenziókat (2008 n=376, 2018 n=104). A gazdasági tőkét a vizsgált populáció objektív és szubjektív jövedelmi helyzetének részletezésével mutatjuk be. Az egyébként szerteágazó és több indikátort is magában foglaló kulturális tőkét most a válaszadók iskolai végzettségével, illetve az infokommunikációs technológiához (IKT), eszközökhöz való hozzáférés arányával vizsgáljuk. A kapcsolati tőke elemzése során kitérünk a 65 éves és idősebb népesség bizalmas kapcsolatainak, barátainak és társas aktivitásának bemutatására. Tíz év jelentős változásokat hozhat a lakosság helyzetében. Nincs ez másként a nyíregyházi időskorú lakosok esetében sem. A 65 év feletti népesség esetében egy új kor kohorszt jelent meg a mintában, gyakorlatilag 2008-tól sor került a boomerek idősödésére, vagyis azon korosztályra, akik a Második Világháború utolsó éveitől kezdve születtek egy olyan időszakban, amikor kiugró volt egész Európában a fertilitási ráta. A vizsgált dimenziók alapján úgy tűnik, hogy ez a korcsoport más értékekkel, elképzelésekkel, életfelfogással, vagy éppen más szociális helyzettel, anyagi státussal rendelkezik, mely hatással van a gazdasági, kulturális tőkén keresztül a kapcsolati tőkére is.

Design és funkció az időseknek szánt okos eszközökben

Zombory Júlia¹, Bene Ágnes^{2,3}

¹ projektmenedzser, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

² PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

³ Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

A digitalizáció a változások generálásával párhuzamosan új megoldásokkal kínál lehetőségeket minden korosztály számára. Az időseknek szánt okos eszközöket vizsgálva számos olyan területet találunk, ahol az alkalmazás előnyei már nem megkérdőjelezhetőek. Ilyen területek az egészségügy, ezen belül az állapotfigyelés, a segítségnyújtás, illetve a kommunikáció, ide értve az új telekommunikációs megoldásokat, eszközöket, és a technológia adta olyan lehetőségeket, amelyek például az izoláció ellen hathatnak.

Kutatásunk az időseknek szánt okos „kütyüket” például okos órákat vizsgálja abból a szempontból, hogy mennyire érvényesül a kínálatban az idős személyek igénye a funkció, és a design tekintetében. Azt találtuk, hogy a jelenleg elérhető ilyen termékek modern designja prioritást élvez, míg a funkciók hátrányba kerülnek a gyártóknál és forgalmazóknál. Ennek háttérében részben az áll, hogy a termékek vevői általában az idős személyek hozzátartozói, akik nagyrészt az aktív fogyasztók csoportját gyarapítják. Így az őket célzó marketingtevékenység nem az idős személyek (a felhasználók) sajátosságaira, lehetőségeire és funkció iránti igényeire fókuszál, hanem sokkal inkább a vásárló (hozzátartozó) modern design iránti igényével számol.

Más a helyzet az olyan robotokkal, amiket időseknek szánnak, mint Paro a sokszenzoros bébi fóka, vagy Pepper a kedves, magyarul is beszélő, aktív szövegalkotó humanoid robot. Az időseknek szánt robotok fejlesztése a 2010-es évektől gyorsult fel. Ezen a területen inkább a valódi felhasználói igények a funkció betöltésének igénye vezeti az erőfeszítéseket. A modern design csak sokadlagos szerepet tölt be. Ennek egyik oka a robot fejlesztés befektetésigénye, és a termék magas ára.

Míg a hozzátartozók könnyebben megengedhetnek maguknak egy pár tízezres kiadást egy olyan okos órára ami számukra némi megnyugvást ígér, addig a robotok ára olyan magas, hogy szinte csak intézmények, vállalkozások vásárolnak, akik viszont pontosan megfogalmazzák igényeiket, és nem csábulnak el a funkciót be nem töltő ám modern designt kínáló terméktől.

Az EFOP – 3.6.1. – 16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program” támogatásával készült

Idősek új szerepekben a reklámparban

Bene Ágnes¹, Móré Marianna²

¹PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

²egyetemi docens, m. b. dékán, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Az idősek számának és arányának növekedésével párhuzamosan a piaci szereplők és a marketingen keresztül a reklámpar is fokozódó figyelemmel fordul az idősebb generációk felé. Az internet előretörésével, a tartalmegosztó oldalak, a közösségi média offenzív növekedésével az információ elérés korlátai minimalizálódnak minden korosztály szempontjából.

Míg korábban az idősebb generációk tagjait csak olyan hagyományos szerepekben láthattuk feltűnni a reklámokban, mint a „gondoskodó nagyszülő”, „idős, beteg ember, aki segítségre szorul”, napjainkban változóban van a helyzet a hazai reklámpiacon is.

Az idős modellek iránt növekvő kereslet biztosít Maye Musk számára folyamatos megjelenést és munkalehetőséget a 70-es éveiben is.

A 100 éves Bálint György kertészmérnök (Bálint gazda) is a korábban megszokott területeken éli aktív mindennapjait, viszont kihasználva az internet adta lehetőségeket, új távlatok nyíltak meg előtte. Saját aktív honlapja van, naponta ír bejegyzéseket a több, mint 450.000 facebook követőjének.

Arató András villamosmérnök „Hide the pain Harold” néven internetes mém lett az arcképéből. Számára a véletlen ismertség egy új karrier utat nyitott meg a nyugdíjas éveiben. TED előadást tartott, internetes tartalmakat szolgáltat milliós nézettségekkel. Ő a Coca-Cola 2019-es reklámarca.

Ezen példákön (esettanulmányok) keresztül próbáljuk megragadni az időskorúak újszerű lehetőségeit és azok hasznát a résztvevők aktív (és pozitív) idősödésének szempontjából.

Az EFOP – 3.6.1. – 16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program” támogatásával készült.

Idősödő társadalom kihívásai: demencia, gondozás, segítő munka Szekció

*A Szekció levezető elnöke: Dr. Patyán László, főiskolai docens
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar*

Miért fontos az Alzheimer Café a társadalomnak?

Dr. Menyhárt Miklós, főorvos
Kuratóriumi elnök, Magyar Alzheimer Alapítvány

Időskorúak társadalmi kirekesztődése

dr. Patyán László¹, dr. Huszti Éva¹
¹ főiskolai docens, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Diagnózis és gyakorlat - a demenciával élők belső élményvilága

Kőműves Zsuzsanna klinikai és mentálhigiéniai felnőtt szakpszichológus,
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Pszichológia Tanszék

IKI GAI avagy időskori depresszió és demoralizáció vizsgálata intézményben élő idősök körében

Kőműves Zsuzsanna¹, Nagyné Koncz Mariann², dr. Kovács János¹, dr. Kiss János¹
¹Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Pszichológia Tanszék
²Városi Szociális Központ Fehérgyarmat

Innovatív „coaching” technikák bemutatása sikeres lengyel idősgondozási példán keresztül

dr. Zsarnóczky Martin, dr. Przemysław Ziótkowski
WSG University of Bydgoszcz, Bydgoszcz

Idős hozzátartozót gondozók megterheltsége

Dr. Tróbert Anett Mária
Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet

A „sikeres öregedés” koncepció személy-központú megközelítése.

dr. Boga Bálint
Milton Friedman Egyetem

Fall Prevention for an Aging Community

Nzeh Benjamin Chisom, Anioke Blessing Nkiruka
Msc hallgató, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

Digital Technology to enable Aging in place

Anioke Blessing Nkiruka, Nzeh Benjamin Chisom
Msc hallgató, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

A Szekció tudományos előadásainak absztraktjai

Miért fontos az Alzheimer Café a társadalomnak?

Dr. Menyhárt Miklós

főorvos

Kuratórium elnöke, Magyar Alzheimer Alapítvány

2014 szeptemberében alakult meg Győrben az első Alzheimer Café Magyarországon. Ezt követően folyamatosan jöttek létre az Alzheimer Cafék önkéntes szervezők által szervezeten, ma már 80 felett van a számuk az országban. Az Alzheimer Cafék, - többek között, jelentős média megjelenési lehetőséggel képesek elősegíteni a demenciával kapcsolatos ismeretek terjedését.

Eredményei:

- Az INDA program indítása és lebonyolítása a Katolikus Szeretetszolgálat keretei belül, dr. Egervári Ágnes szervezésében, akinek a nagyszámú Alzheimer Café terjesztésében és kialakításában jelentős szerepe van.
- Az országban harmadikként megalakult Alzheimer Café szervezői és vezetői munkájának eredményeként létrejött az első magyar demenciabarát város Mosonmagyaróvárott Zimmerer Károlynénak és Tatai Tamásnak köszönhetően.
- A medikusoktatás keretein belül kiemelt szerepet kapott a demenciával kapcsolatos ismeretek terjesztése, felmérések, tanulmányok készítése dr. Heim Szilvia családorvos, a pécsi Családorvosi Intézet oktatója révén
- Létrejött a Magyar Alzheimer Alapítvány

Az előadás megismerteti az Alzheimer Cafék célkitűzéseit, ismerteti az alapelveket és célcsoportjait.

Időskorúak társadalmi kirekesztődésének dimenziói Közép – Kelet Európában

dr. Patyán László¹, dr. Huszti Éva¹

¹ főiskolai docens, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

A modernkori társadalmak egyik kihívása az idősödő népesség társadalmi kirekesztődésének megelőzése, a kirekesztődés kockázatainak csökkentése. Ezek a kockázatok azonban nem egyformán jelennek meg az Európai Unió tagállamaiban. Az előadás a kirekesztődés életkor-specifikus jellemzőit és értelmezési kereteit helyezi a középpontba ezek közül kiemelve a gondozási szolgáltatások területén tapasztalható eltéréseket és a közép – kelet európai országokban tapasztalható sajátosságokat az alábbi kulcsszavak mentén: hozzáférhetőség, minőség, megfelelőség, megfizethetőség.

Diagnózis és gyakorlat - a demenciával élők belső élményvilága

Kömüves Zsuzsanna

klinikai és mentálhigiéniai felnőtt szakpszichológus,
DE EK Pszichológia Tanszék

A neurokognitív zavarok vizsgálatára és a diagnózis felállításához a képalkotó eljárások mellett, neuropszichológiai tesztek is használatosak. Ezek segítségével a sérült területek kiterjedtségéről, a kognitív deficittek mértékéről funkcionális, működés-alapú árnyalt információt kaphatunk.

A legismertebb és leggyakrabban használt tesztek A Mini-Mental, az Óra-teszt, mellett a RAy,- tesztek, a Bells teszt, Addenbrooke's kognitív vizsgálat (DudásR, at all 2002) tájékoztatnak az orientáció, figyelem-koncentráció, memória, verbális fluencia, téri-vizuális készségek stb. aktuális állapotáról.

Információ keletkezik arról, hogy a vizsgált személy hogyan észleli a világot, mit és hogyan lát, mit és hogyan ért, milyen formában találja, vagy nem találja meg a szavakat, hogy mennyi ideig tud emlékezni új információkra, miként képes létezni deficitjeivel a számára megváltozott világban.

A diagnózis a deficittek alapján születik, a környezet ismeri, mégis az érintett személy "furcsa" viselkedését - ami az idegrendszeri elváltozás következménye- értetlenül és sok esetben türelmetlenül, - akár az érintett beteg emberi méltóságát megsértve - kezeli. Különösen fontos lenne a speciális intézményben élők esetében, hogy az ápolási tevékenység során megfelelő szemlélettel történjen az érintettek ellátása.

Az előadás célja a neurokognitív zavarral élők belső élményeinek interpretált szemléltetése.

IKI GAI avagy időskori depresszió és demoralizáció vizsgálata intézményben élő idősök körében

Kőműves Zsuzsanna¹, Nagyné Koncz Mariann², dr. Kovács János¹, dr Kiss János¹

¹Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Pszichológia Tanszék

²Városi Szociális Központ Fehérgyarmat

A pszichiátriai kórképek közül a demencia és a depresszió a leggyakoribb a 60 éven felüliek korcsoportjában. Az időskori hangulatzavarok aluldiagnosztizáltak, ebből adódóan ellátatlanul maradnak. Az ellátatlan depresszió nem csak az életminőségre, de az élettartamra is kihatással van. Az időskori depresszió jellemzője a szomatikus tünetek túlsúlya és a tünetek atipusossága. A reménytelenség érzése, és a depresszió hasonló formában jelenhet meg, különösen ha az idős embert megterhelő környezeti változások érik.

Intézményi elhelyezés során fokozott jelentősége van a depresszió felismerésének a megfelelő minőségi gondozás érdekében.

Előadásunkban intézményben élő idősök körében történ pilot vizsgálat előzetes eredményeit ismertetjük.

Innovatív „coaching” technikák bemutatása sikeres lengyel idősgondozási példán keresztül

Dr. Zsarnóczky Martin^{1,2}, Dr. Przemysław Ziolkowski^{1,3}

¹WSG University of Bydgoszcz, Bydgoszcz

²martin.zsarnoczky@byd.pl

³pz@byd.pl

Az egészségügyben és a szociális szolgáltatók szektorában dolgozó szakemberek leterheltsége és a naprakész szakmai felkészültségükkel szembeni igény évről évre nő. Ebben a szektorban dolgozók számára, a társadalmi jövedelmek egyenlőtlen elosztása miatti feszültségek kifejezetten érzékelhetők, ugyanakkor a jövedelmi elvárások mellett egyre több elhivatott szakdolgozó szeretné a munkakörnyezetét és a munkája társadalmi megbecsülését növelni. Az egészségügyben dolgozók és a szociális munkások mostanában kezdenek megismerkedni az intézmények által biztosított coaching szemléletű munkavégzés előnyeivel, amely egy új szemléletű munkamódszert is jelent. A lengyelországi WSG Bydgoszcz Egyetemhez tartozó idősothonokban és idősfoglalkoztatókban már több éves pozitív tapasztalatokkal rendelkeznek a coaching alkalmazása területén. A konzervatív szemléletű orvoslás által meglehetősen innovatívnak tartott coaching során, az interaktív kommunikációban résztvevő felek egyéni jóérzése és szakmai teljesítőképessége megnövekedik, ami a folyamatokban pozitív hatással jár mindkét fél számára. Módszertani megközelítésben a coaching egy olyan kommunikációs és/vagy pszichológia modellnek mondható, amelyben a coach (szakdolgozó) személyre szabott megoldásokat, úgynevezett „segítség tárházat” biztosít a fellépő problémák kezelhetőségére az ellátottnak. Mivel a segítő technikák a munkavállaló személyiségére szabottak, ezért ahány megfelelő coach van annyi jó technika létezhet. A coaching folyamatban a megfelelő légkörért és a folyamat strukturálásért a szakdolgozó kolléga a felelős, viszont a tartalom szolgáltatója és az ütemet diktáló a szereplő minden esetben az ellátott. A kutatásban bemutatott pozitív lengyelországi eredmények, remélhetően új hazai kutatásoknak is segíteni fognak a téma elmélyítésében.

Kulcsszavak: coaching, idősgondozás, Lengyelország

Idős hozzátartozót gondozók megterheltsége

Dr. Tróbert Anett Mária

Semmelweis Egyetem EKK Mentálhigiéné Intézet

Az előadás egy exploratív kutatás (2015-2018) tükrében mutatja be a családi gondozók megterheltségét. A téma aktualitását és a kutatás jelentőségét az elöregedő társadalmak egyik jelentős kihívása: a tartós gondozási igény megnövekedése és az ellátórendszerek növekvő terheltsége adja, aminek következtében előtérbe kerülnek a költséghatékony gondozási formák, valamint a család, mint természetes erőforrás.

A kutatás három dimenzió mentén zajlott. Egyfelől vizsgáltam a családi gondozók megterheltségének mértékét és az azt befolyásoló tényezőket: a gondozás körülményeit, a gondozással járó objektív terheket, a rendelkezésre álló erőforrásokat, a gondozási helyzet szubjektív megélését és a gondozással összefüggő hatásokat a privátszféra, munkahely vonatkozásában. A kutatás második dimenziója a családi gondozók egyik legfontosabb potenciális támogató rendszerére, a szociális ellátórendszerre irányult a gondozók ellátórendszerrel való viszonyának vizsgálata, az igényelt szolgáltatások, a szolgáltatásoktól való tartózkodás, és a támogatási igények optikájában. A kutatás harmadik dimenziójában, az idős betegek kísérésében igen fontos szerepet betöltő házi orvosok részvételét kutattam a gondozási folyamatban mindkét fél megszólításával, valamint felmértem a házi orvosok idősellátással kapcsolatos fejlesztési javaslatait.

A kutatás ennek megfelelően három, egymásra épülő fázisban zajlott, kvalitatív és kvantitatív elemeket is integráló, ún. kevert módszerrel (mixed method). Elsőként probléma-feltáró mélyinterjúkat készítettem tíz családi gondozóval, ezt követte egy házi orvosokkal készített online kérdőíves felmérés (N=145), majd a harmadik szakaszban családi gondozókkal készítettem online felmérést (N=205).

Az eredmények megerősítik, hogy a családi gondozók megterheltsége jelentős, melynek számos negatív hatása van a gondozók életminősége, privátszférája és munkavégzése terén. A családi gondozók megterheltségének csökkentésében jelentős szerepe lenne gondozói munkájuk megbecsülésének, a családi gondozói státusz elismerésének, megfelelő társadalmi keretei biztosításának, valamint az adekvát szolgáltatásokra épülő, a családi gondozókat az ellátási folyamatba integráló, őket sajátos kompetenciákkal rendelkező partnerként elismerő, integrált tartós gondozási rendszer kiépítésének.

A „sikeres öregedés” koncepció személy-központú megközelítése

dr. Boga Bálint

Milton Friedman Egyetem

A „sikeres öregedés” koncepció kidolgozott alapelvei (Rowe, Kahn, 1987, 1997) minden idősödő személy számára érvényesek. Az egyének azonban egyrészt adottságaik, helyzetük, másrészt életelveik, értékrendszerük tekintetében eltérő személyes konstellációt jelenítenek meg. Ezek alapján az általános célokat az adott egyénre adaptálva kell az életben megvalósítani, az egyén az életelégedettséget személyes szinten ítéli meg. Ez az alapgondolat több elméletben megjelent már (pl. Erikson: integráció vs kétségbeesés; Baltes: szelekció-optimalizáció-kompenzáció ill. orkesztráció; Schulz, Heckhausen: élethossz modell; Martin, Dillén: spektrum modell).

A Nemzetközi Gerontológiai és Geriátriai Társaság Európai Régiójának 2019 évi, göteborgi kongresszusán a személy-központúság kérdése kiemelten, több szekció tematikájában megjelent. A fő gondolatok a következők voltak: sikeresnek megélt öregedés lehetséges a negyedik korban, sőt általános elesettség (frailty) esetén is, ilyenkor a szociális és környezeti miliő segít ezt megvalósítani; a frailty multidimenzionális elemzése szükséges, a tényezők javítása így könnyebb, esetenként a frailty még vissza is fordítható; a forszírozott aktivitás nem mindenkinek ad életelégedettséget, az egyedüllét viszont adhatja (positive solitude).

Virtuális poszter szekció

A Szekció társszervezője a
Doktoranduszok Országos Szövetsége Közgazdaságtudományi Osztály

A Szekció levezető elnöke: *Lövei-Kalmár Katalin tanársegéd,
Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar*

Krónikus veseelégtelenségben szenvedő idős betegek egészségműveltség vizsgálata

Barth Anita¹, Szöllősi Gergő József², Szőnyi Krisztina¹, Nemes Balázs¹

¹ Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Egészségtudományi Intézet, Ápolástudományi Tanszék

² Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Családorvosi és Foglalkozás-Egészségügyi Tanszék

³ Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Sebészeti Intézet, Szervtranszplantációs Tanszék

Betegoktatás a kardiológiai prevencióban

Szerdi Márta, Tuza Alexandra, Hegedűs Réka

Kórházlelkészi Szolgálat - civil munkatársakkal- Beteglátogatók tevékenysége a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye területén működő kórházakban a betegekért és idősekért

Berényiné dr. Felszeghy Márta, koordinátor

Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye Kórházlelkészi Szolgálat

Az idősebb korosztály szerepe a családi gazdaságok generációváltásában

Kovács Éva Katalin, PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

A Szekció posztereinek absztraktjai

Krónikus veseelégtelenségben szenvedő idős betegek egészségműveltség vizsgálata

Barth Anita¹, Szöllösi Gergő József², Szőnyi Krisztina¹, Nemes Balázs¹

¹ Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Egészségtudományi Intézet, Ápolástudományi Tanszék

² Debreceni Egyetem Népegészségügyi Kar, Családorvosi és Foglalkozás-Egészségügyi Tanszék

³ Debreceni Egyetem Általános Orvostudományi Kar, Sebészeti Intézet, Szervtranszplantációs Tanszék

Bevezetés: Megfelelő egészségműveltség nem csupán a betegségek megelőzésében, de azok kezelésében is jelentős szereppel bír. Vizsgálatunk célja meghatározni a régió krónikus veseelégtelenségben szenvedő, idős betegeinek egészségműveltségi szintjét.

Módszer: A vizsgálatunkban 226 vesebeteg vett részt (predializált, hasi és hemodialízis kezelésben részesülő) a régióban található 8 dialízis központból. A vizsgált vesebetegek 13,72%-a 65 éven felüli. Kérdőívünk a Newest Vital Sign (NVS) teszt alkalmazásával méri a betegek egészségműveltségi szintjét.

Eredmények: A NVS teszt alapján a felmérésben résztvevő 65 éven felüli betegek 74,19%-a (23 fő) nagy valószínűséggel megfelelő, 9,68%-a (3 fő) valószínűleg korlátozott, további 16,13%-a (5 fő) pedig nagy valószínűséggel korlátozott egészségműveltségi szinttel rendelkezik. Nem találtunk szignifikáns különbséget ($p > 0,05$) az egészségműveltség mértéke valamint a nem (férfi medián=4,00; nő medián=6,00) és az iskolai végzettség (alapfokú medián=6,00; középfokú medián=5,00; felsőfokú medián=2,00) között. A dialízis modalitásával (HD medián=4,00; PD medián=6,00; predializált medián=2,50), a transzplantációs státusszal (várólistán szerepel medián=5,00; nem óhajtja medián=4,00) valamint a korábbi veseátültetéssel (korábban nem volt medián=5,00; korábban volt medián=5,00) sem mutatott összefüggést az egészségműveltség szintje ($p > 0,05$).

Következtetés: Az általunk vizsgált vesebetegek körében igen magas a nagy valószínűséggel megfelelő egészségműveltségi szinttel rendelkezők aránya, melynek függvényében nincs egyértelmű különbség a nem, az iskolai végzettség, a dialízis modalitása, a transzplantációs státusz valamint a korábbi veseátültetés között.

Kulcsszavak: egészségműveltség, idősek, krónikus veseelégtelenség

Betegoktatás a kardiológiai prevencióban

Szerdi Márta¹, Tuza Alexandra², Hegedűs Réka¹

¹ Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Egészségtudományi Intézet, Ápolástudományi Tanszék

² DE EK, Egészségtudományi Intézet, Védőnői módszertani és Népegészségtani Tanszék

Bevezetés: A kardiovaszkuláris betegségek napjainkra népbetegséggé váltak. A vezető halálokok közé tartozik mind Európában, mind Magyarországon, mely a 65 év feletti korosztályt veszélyezteti a leginkább. A szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának legfőbb okozója a hipertonia.

Célkitűzés: Jelen kutatás célja, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Újdombrád község lakóinak az egészséges életmódhoz, a magasvérnyomás betegséghez és a prevencióhoz való viszonyulását, és ezekről való ismereteiket felmérjük. Megvizsgáljuk, hogy van-e igény az egészségnevelésre, valamint mennyire hasznosak a különféle előadások a témával kapcsolatban.

Módszer: Egy általunk szervezett egészségdélután keretén belül anonim kérdőívet töltöttek ki a résztvevők az előadás előtt és után. Az általunk szerkesztett kérdőív a demográfiai adatokra, a betegség meglétére, családi előfordulására, gyógyszereszedési szokásokra, valamint a betegséggel kapcsolatos tudásra kérdezett rá.

Eredmények: A kérdőívet kitöltők (N=30) többsége a 35-64 éves korosztályba tartozik (18-34 év 18%; 35-64 év 77%; 65 év feletti 10%). A nők részvételi aránya az előadáson jóval magasabb, mint a férfiaké (nő 83,33%; férfi 16,67%). A résztvevők 90%-a számolt be arról, hogy családjában előfordult magasvérnyomás betegség. 88,89%-uknak a szülők, nagyszülők körében fordul elő, míg 11,11%-uknak a távolabbi rokonság körében jelentkezik. Napi rendszerességgel csupán 20%-uk méri a vérnyomását. A magasvérnyomás betegséggel kapcsolatban a résztvevők többsége orvosától tájékozódik (43%). A résztvevők 60,00%-a magasvérnyomás betegségben szenved, melyre több mint kétharmaduk (66,67%) rendszeresen gyógyszert szed. A tudásszint felmérő teszt eredményei alapján elmondható, hogy a maximális 10 ponthoz képest a mintaátlag 4,5 (SD=2,24) volt.

Következtetések: A kérdőívet kitöltők hipertonia betegséggel kapcsolatos ismeretei hiányosak annak ellenére, hogy többségük a betegségben szenved. További vizsgálatokra van szüksége a mélyebb összefüggések feltárására.

Kulcsszavak: kardiovaszkuláris betegség, hipertonia, Újdombrád, egészségnevelés

Kórházlelkészi Szolgálat - civil munkatársakkal
Beteglátogatók tevékenysége a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye
területén működő kórházakban a betegekért és idősekért

Berényiné dr. Felszeghy Márta

Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye

Kórházlelkészi Szolgálat, koordinátor

„ Beteg voltam, és meglátogattatok. „ (Mt.25.36)

„ A beteglátogatás a segítségnyújtás egyik legkevésbé látványos formája... Az irgalmasság cselekedeteinek mégis egyik legszebb lehetősége. Ami nagyon egyszerű, annak sok a csapdája is. Mégis, kiderülhet, hogy ebben a kevésbé látványos segítségnyújtásban olyan mélységű találkozások történhetnek, amelyek egyaránt bátorítják, gazdagítják a beteget és a beteglátogatót is.”(Gál Judit kórházlelkész, Kenézy Kórház, Debrecen)

A Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye, a kormány szándéka szerint, az 5/2018. (XII. 21.) TNM rendelet az egyházi költségvetési céltámogatások folyósításáról és elszámolásáról, - alapján 2018-ban Kórházlelkészi Szolgálatot alapított. A törvény lehetőséget biztosít az Egyházmegye számára, hogy ennek megvalósításába közreműködőt vonjon be. Így a kórházakban tevékenykedő lelkészek mellett 2019 májusától civil lelkigondozóval, illetve beteglátogató munkatársakkal segítjük a kórházban gyógyuló betegeket és az ott dolgozó orvosok, nővérek munkáját.

A lelkigondozó, a beteglátogató a kórházban dolgozó "beszélgető ember", aki meghallgat mindent, amit a beteg el szeretne mondani. Elbeszélget a beteggel, ha ki akarja önteni szívét, elmondani gondjait, problémáit, félelmeit vagy örömét. A beteg ember együttérzésre, megértésre számíthat, arra, hogyha megosztja terheit, könnyebb lesz azokat viselni. A lelkigondozó / beteglátogató segít keresni miértjeire a választ, segít megkeresni további életútjának értelmét. A lelkigondozót / beteglátogatót a beszélgetéssel kapcsolatban természetesen titoktartás kötelezi.

Köztudott, hogy a betegek gyógyulásában fontos szerepet játszik a mentális állapotuk, pszichés státuszuk. Ennek a folyamatnak támogatói tudnak lenni a papok, lelkészek mellett a lelkigondozóink, beteglátogatóink.

A Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye Kórházlelkészi Szolgálatának szakmai vezetője az Egyházmegye alkalmazásában álló koordinátor, az általános helynök felügyelete alatt. A lelkigondozó / beteglátogató munkatársak a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye alkalmazásában állnak, tevékenységüket a Klinikai Lelkigondozók Ökumenikus Egyesületének (KLÖE) Etikai kódexe alapján végzik, együttműködve a kórházak dolgozóival.

A Debrecen Nyíregyházi Egyházmegye területén található kórházak, ahol beteglátogatói / lelkigondozói tevékenységet folytatunk:

- Kenézy Gyula Egyetemi Kórház, Debrecen
- Debreceni Egyetem Klinikai Központ, Debrecen
- Kisvárdai Kórház
- Gróf Tisza István Kórház Berettyóújfalu
- Jósa András Oktatókórház Nyíregyháza
- Sántha Kálmán Pszichiátriai Szakkórház Nagykálló
- Városi Kórház Vásárosnamény
- Fehérgyarmati Kórház
- Mátészalkai Kórház

„A lelkigondozás a kialakult hit-, érték- és kapcsolati válság megoldásában támogatja a bajba jutott embert, de nem konkrét javaslatokkal, hanem abban segítve, hogy ő maga felismerje: saját belső erőit mozgósítva miként tud válaszokat találni kérdéseire, hogyan találja meg életútján a továbbhaladás lehetőségét.” (Dr. Faragó Artúr kórházlelkész, Váci Egyházmegye)

A szolgálat munkatársai nemcsak látogatnak és beszélgetnek. Közvetítenek a betegek és felekezeti lelkészeik felé – vallási hovatartozástól függetlenül. Segítenek szentmisék, istentiszteletek szervezésében, az adventi és húsvéti időben különös figyelemmel fordulnak azok felé, akik az ünnepet kórházban töltik. Nemcsak a betegek, hanem azok hozzátartozóira és a kórházban dolgozókra is szánnak időt, mindenkire, akit megszólítanak, szeretettel fordulnak.

Az idősebb korosztály szerepe a családi gazdaságok generációváltásában

Kovács Éva Katalin

PhD hallgató, Debreceni Egyetem Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

A legtöbb magyar vállalkozást a rendszerváltást követően, az 1990-es évek elején hozták létre. Ebből kifolyólag napjainkra az akkori vállalat alapítók már nyugdíj körüli korban vannak. Így égető kérdéssé vált számukra, hogy a cégüket képesek-e a következő generációra örökíteni. A magyar vállalkozások többsége első generációs, ezért nem áll rendelkezésre előzetes tapasztalat a generációváltásról. A sikeres generációváltás ugyanakkor társadalmilag is fontos ügy a családi tulajdonban levő vállalkozások gazdasági súlyának köszönhetően. A családi vállalkozások ugyanis jelentős szerepet töltenek be (foglalkoztatás, GDP) a piacgazdaságokban (Csákné 2012: 11). A Noszkay (2017) által hivatkozott adatok szerint az EU-ban a vállalkozások között a családi cégek aránya 70–80%, mely a foglalkoztatásból 40–50%-os, míg a GDP-ből 20–70%-os részesedést jelent. A magyar vállalatok 70%-a van családi tulajdonban, melyek mind a GDP, mind pedig a foglalkoztatás 50%-át biztosítják.

A 2010-es Általános Mezőgazdasági Összeírás (továbbiakban: ÁMÖ) adatai alapján az idősebbek aránya jóval magasabb a fiatalokénál, vagyis a belépő fiatalok száma nem tudja pótolni a kilépő idősebbekét a magyar mezőgazdaságban. A megfelelő számú utánpótlás hiánya veszélyeztetheti a gazdaságok fennmaradását. Összevetve a korábbi adatokkal megfigyelhető, hogy tíz év alatt ugyan minden korosztályban csökkenés történt a mezőgazdasági tevékenység végzésében, azonban sokkal több fiatal hagyott fel a vele, mint idős.

A családi gazdaságok életében az egyik legnagyobb kockázatot a generációváltás kérdése jelenti. Az utódlással kapcsolatos aggodalmak egyáltalán nem indokolatlanok, hiszen a vállalatok 2/3-a nem éli túl a generációváltást. A családi cégek alapjában véve ambiciózus, növekedni akaró, hosszú távra tervező vállalkozások. Ennek ellenére mégis sokan kockáztatják a vállalat fennmaradását azért, hogy nem tervezik meg az utódlást.

A tanulmány célja a családi vállalkozások generációváltásában érintett idősebb korosztály, azaz az elődök szerepének vizsgálata korábbi empirikus kutatásokra alapozva. A tanulmány szekunder kutatásként korábbi szakirodalmi forrásokat dolgoz fel és hasonlít össze.

Utódláson alapvetően azt a folyamatot értjük, amikor a tulajdon és az ellenőrzés átadásra kerül egyik generációról a másikra. Ez magában foglalja a pénzügyi, jogi, továbbá a pszichológiai, érzelmi és társadalmi tényezőket is. Ennek során érdekkonfliktus léphet fel, mely esetben a

résztevő szereplők nem tudnak megfelelő döntést hozni, amely mind az előd, mind pedig az utód preferenciáit kielégítené (Le Breton-Miller et al., 2004). Meier és Schier (2016) szerint a vállalkozás egyik alapkonfliktusa az egymással szembenálló rendszerek (vagyis a család és a vállalkozás) értékrendjéből ered. Míg a vállalkozás célja a haszonmaximalizálás, addig a család fogyasztásorientált, a legfőbb érték a szeretet. A vállalkozás hierarchiáját a születési sorrend határozza meg, a kapcsolatok a bizalmon alapulnak. A konfliktusok között gyakran jelenik meg az apa-fiú konfliktus a generációs különbségeknek köszönhetően, valamint a testvérek rivalizálása is. Ebben az esetben sem az előd, sem pedig az utód nincs könnyű helyzetben. Azonban Leach (2007) szerint az előd számára mégis szerencsésebb a helyzet, mivel ő birtokolja a tulajdont és az irányítást. Ezzel szemben Kazmi (1999) állítása alapján az utódok vannak kedvezőbb helyzetben, hiszen a szükséges tőke, struktúra, emberi erőforrás, és a piaci jelenlét már rendelkezésükre állnak az előző generációnak köszönhetően.

Az utód kiválasztását követően felmerülő legfontosabb kérdés, hogy mi az, amit ténylegesen átad a régi tulajdonos utódjának. A legtöbben ugyanis megtartanák tulajdonosi érdekeltségüket, vagy átadnák azt, ám az irányításban továbbra is részt kívánnak venni. Ezzel szemben az utódok $\frac{3}{4}$ -e a tulajdonosi és irányítási funkciót egyszerre szeretné megkapni, mely további konfliktusokat eredményezhet (Agronapló, 2017).

Az elődök az utódlást követően is szimbolikus szereppel bírnak, így nagy hatással vannak a céges kultúrára, értékekre és teljesítményre. Ebből kifolyólag gátolhatják vagy késleltethetik a döntéshozatalt. Ugyanakkor nagyon nehéz helyzetben vannak, hiszen le kell mondaniuk az általuk felépített hatalomról és befolyásukról utóduk javára (Le Breton-Miller 2003; Csákné 2012). Az elődök széles körű tapasztalattal rendelkeznek a gazdálkodást tekintve, azonban járatlanok az utódlás területén. Többük fejében megszületik a nyugdíjba vonulás vagy a visszavonulás gondolata, azonban a tényleges cselekvésig csak kevesen jutnak el.

Az idősebbek ragaszkodása a tulajdonhoz és az irányításához nagymértékben fékezi a fiatalabb generáció kockázatvállalási hajlandóságát és fejlesztési lehetőségeinek kihasználását. Ezáltal Magyarországon a családi munkaerőre alapozott gazdaságokban csak részben hagyható a nemzedékváltás a természetes folyamatokra. Mindezt felismerve az állam és az unió kiemelten kezelik a fiatalok mezőgazdasági tevékenységének megkezdését, vagy a családi gazdálkodás folytatását. Ehhez különböző ösztönzőket használnak, mint például a KAP 2014–2020 közötti időszakában az I. és II. pillér támogatásai is. A források hatékony felhasználásához azonban elengedhetetlen a fiatal generáció szakmai felkészítése, folyamatos információellátása, és tapasztalatszerzési lehetőségeinek biztosítása (Agronapló, 2017).

Végezetül pedig elmondható, hogy a családi gazdaságok legfőbb előnyét az képezi, hogy optimális esetben akár generációkon át egy család kezében maradnak, ezáltal több tíz évnyi tapasztalat és tudás összpontosulhat a vezetőben. Így nem szabad elfelejtenünk, hogy az ezüstgeneráció aranyat ér (Makkos-Káldi et al. 2013)!

„INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-19-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

